භික්ෂූන් වහන්සේ සහ සිවිල් සංවිධාන

විල්ගමුවේ පියනන්ද හිමි

හැඳින්වීම

ශ්‍රී ලාංකේය ජන සමාජය තුළ භික්ෂූන් වහන්සේට සුවිශේෂිත තත්ත්වයක් හිමි වන අතර එනිසා ම උන්වහන්සේලා සමාජ ක්‍රියාකාරිත්වය තුළ ගිහි සමාජයේ බලවේග අභිබවමින් ඉදිරියෙන් ම කටයුතු කරමින් සිටී. භික්ෂු සමාජය සංවිධානයක් වශයෙන් විවිධ ක්ෂේත්‍ර ඔස්සේ විවිධ අරමුණු සඵල කර ගැනීම සඳහා විවිධ සමාජ සංවිධාන කණ්ඩායම් වශයෙන් සංවිධාන ගත වන අතර ඔවුන්ගේ අපේක්ෂාවන් අර්ථ ගැන්වීමට ඇතැම් විට ගිහි සමාජය සමග ද ඒකාබද්ධව කටයුතු කරති. එසේ පැවිදි හා ගිහි වශයෙන් සංධානගතව ක්‍රියාකාරී වූ සමාජ සංවිධානවල ඉතිහාසය බුද්ධකාලීන අවධිය තෙක් ඈතට ගමන් කරයි. භික්ෂු සමාජය ක්‍රියාකාරීව ඉදිරියට පැමිණි අවස්ථාව වනුයේ බුද්ධ පරිනිර්වාණයත් සමග ඉස්මතු වූ ප්‍රශ්නකාරී අවස්ථාවේ ය. එහි දී මහා කාශ්‍යප හිමි ප්‍රමුඛ විනයකාමී භික්ෂු පිරිස භික්ෂු සමාජය නිවැරදි දිශානතියට රැගෙන යාම සඳහා ක්‍රියාකාරීව කටයුතු කළහ. එසේ කටයුතු කිරීමෙන් පැවිදි සමාජයේ පරමාර්ථ සඵල කර ගැනීමට ගිහි සමාජයේ දායකත්වය ද නොවඩුව ලැබුණි. එසේ නොවුනේ නම් එම කාර්යය සඵල කර ගැනීමට නොහැකි වනු ඇත. එනිසා පැවිදි සමාජයේ අරමුණුත් ගිහි සමාජයේ අරමුණුත් වෙනුවෙන් ඔවුනොවුන්ගේ දායකත්වය අඩු වැඩි වශයෙන් දෙපක්ෂයට ම අවශ්‍ය වන අතර ඔවුනොවුන්ගේ දායක්තවයේ ප්‍රමාණයට සාපේක්ෂව අරමුණ ද සඵල වේ.

ඉහතින් පෙන්වාදුන් ආකාරයට පැවිදි හා ගිහි සමාජයේ සංවිධානගත වීම අතීතයේ සිට ම සිදු වූ අතර එම එකතුවීම් විවිධ අරමුණු වෙනුවෙන් වරින් වර ඉතිහාසය තුළ සිදු වී තිබේ.

නූතනය වන විට ශ්‍රී ලාංකේය සමාජය තුළ විවිධ අරමුණු හා අපේක්ෂා වෙනුවෙන් පැවිදි සංවිධාන මෙන් ම ගිහි සංවිධාන රැසක් ක්‍රියාත්මක වෙමින් පවතී. නූතන ශ්‍රී ලංකාව තුළ ක්‍රියාත්මක වන පැවිදි සංවිධාන හා ගිහි සමාජ සංවිධාන කවරේ ද එම සංවිධානවල අපේක්ෂා හා අරමුණු ඉටුකර ගැනීම සඳහා ඔවුන්ගේ ක්‍රියාකාරිත්වය කවරාකාර ද යන්න මෙහි දී අපගේ අවධානයට ලක් වේ.

මෙම පැවිදි සහ ගිහි සමාජ සංවිධාන සමාජය තුළ ඉදිරියට පැමිනේන්නේ විවිධ සමාජ සාධක ඔස්සේ ය. ඇතැම් විට ගිහි සමාජ සංවිධාන සඳහා නායකත්වය දෙනු ලබන්නනේ අතීතයේ සිට ම භික්ෂුව විසිනි. ඒ භික්ෂුවට නිතතින් ම සමාජනායකත්වය මෙන් ම අනුශාසකත්වය ලැබී ඇති හෙයිනි. මෙම ලිපියේ දී අපගේ අවධානය යොමුයන්නේ භික්ෂුව හා සම්බන්ධ සිවිල් සංවිධාන වෙත ය. එහි දී එම සිවිල් සමාජ සංවිධාන බිහිවීම සඳහා බලපෑ සමාජ සාධක කවරේ ද, එම සංවිධානවල අරමුණු හා අපේක්ෂා කවරේ ද, එම සංවිධානවල ක්‍රියාකාරිත්වය කවර මුහුණුවරක් ගෙන තිබේ ද යන්න ඓතිහාසිකව විමසුමකට ලක්වේ. ඒ යම් සමාජ සංවිධානයක ක්‍රියාකාරිත්වයේ ප්‍රතිඵල උදාවීමට වසර ගණනාවක් වුව ද ගතවන හෙයින් මෙන් ම මෙරට භික්ෂූන් වහන්සේගේ සමාජ භූමිකාව ඓතිහාසිකව අධ්‍යයනය කළ යුතු හෙයිනි.

භික්ෂුව හා සිවිල් සමාජ සංවිධාන

සමාජයක් යනු අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් අදහස් හා සම්බන්ධ වු දෙදෙනෙකු හෝ ඊට වැඩි ගණනක් අතර ගොඩනැගෙන එකඟතාවක් ලෙස අර්ථ දැක්වේ. භික්ෂු සමාජය යනු බුද්ධ දේශනාවට අනුගත චර්යා සහිත භික්ෂූන්ගෙන් සමන්විත වන සමාජ සංස්ථාවක් වන අතර එම සමාජය විවිධ අභියෝග හා අර්බුද හමුවේ කලින් කලට විවිධ මුහුණුවරින් සමාජ ක්‍රියාකාරිත්වයේ යෙදී සිටී. මහා කාශ්‍යප හිමි ඇතුළු තත් අවධියේ භික්ෂු සමාජය, යසකුල පුත්‍ර හිමි ඇතුළු භික්ෂු සමාජය, මොග්ගලිපුත්තතිස්ස හිමි ඇතුළු භික්ෂු සමාජය, මහින්ද හිමි, අරිට්ඨ හිමි ඇතුළු භික්ෂු සමාජය,

දිඹුලාගල කාශ්‍යප, සාරිපුත්ත හිමි ඇතුළු භික්ෂු සමාජය, වැලිවිට සරණංකර හිමි ඇතුළු තත් අවධියේ භික්ෂු සමාජය, වාරියපොළ සුමංගල හිමි ඇතුළු භික්ෂු සමාජය, මිගෙට්ටුවත්තේ ගුණානන්ද හිමි ඇතුළු භික්ෂු සමාජය, නූතන සමාජය තුළ ක්‍රියාකාරිත්වයේ නියැලී සිටින සමකාලීන භික්ෂූන් වහන්සේලා හා නූතන භික්ෂු සමාජය ආදි වශයෙන් සැළකෙන භික්ෂු සමාජය අතීත හා වර්තමාන සමාජය තුළ විවිධ සමාජ අවශ්‍යතා හා පරමාර්ථ වෙනුවෙන් විවිධ මුහුණුවරින් ක්‍රියාත්මක වූ අතර නූතනය තුළ ද ක්‍රියාකාරි වෙමින් සිටිති.

භික්ෂු සමාජයට ඉහත සඳහන් කළ ආකාරයට දිගු ඉතිහාසයක් තිබෙනවාසේ ම ගිහි සමාජයට ද සමාජගත වීමේ හා සංවිධානගත වීමේ දී දිගු ඉතිහාසයක් ඇත. එනිසා එම සමාජ සංවිධානයේ ක්‍රියාකාරිත්වය ද විමසා බැලිය යුතු ය. 'මයිකල් එඩ්වර්ඩ්' නම් සමාජ විද්‍යාඥයා සිවිල් සමාජයක් ලෙස අර්ථ දක්වන්නේ ලාබ ලබන ව්‍යාපාර හැරුණු කොට පවුල සහ රාජ්‍යය අතර ක්‍රියාත්මක වන අනෙකුත් සියලුම සමාජ සංවිධාන සිවිල් සමාජ සංවිධාන වශයෙනි.[1] එහෙත් නූතනයේ සිවිල් සමාජ සංවිධාන නොහොත් රාජ්‍ය නොවන සංවිධානවල ක්‍රියාකාරිත්වය නිරීක්ෂණය කොට එකිනෙකට වෙනස් එහෙත් අන්තර් රඳා පැවැත්මක් සහිත අරමුණු දෙකක් යටතේ එම සංවිධාන බෙදා දැක්විය හැකි ය. ඒ අනුව ඍජුව ම ජනතා අවශ්‍යතාවයන් සංතෘප්ත කිරීමේ අරමුණින් ක්‍රියාත්මක වන පළමු සමාජ සංවිධාන එහි පළමු සමාජ සංවිධාන කොටසයි. ජනතාව එක්රැස් කොට ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය තුළින් සමාජ පරිවර්තනයට දායකවන සිවිල් සමාජ සංවිධාන ජාලය දෙවැනි කොටස ලෙස දැක්විය හැකි ය. මෙම අංශ දෙක ම නියෝජනය කරන සමාජ සංවිධානයන්හි කාර්යන් ලෙස සමාජ සුබසාධනය, සමානව රාජ්‍ය සම්පත් බෙදාදීම සඳහා මැදිහත්වීම, ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය ප්‍රවර්ධනය කිරීම, ගැටුම් නිරාකරණය, මානව අයිතිවාසිකම් ප්‍රවර්ධනය කිරීම, පරිසර සංරක්ෂණය සහ තොරතුරු ගවේෂණය යන ප්‍රධාන කාර්යයන් දැක්විය හැකි ය.

ලෝකයේ රාජ්‍ය නොවන සංවිධානයන්හි ඉතිහාසය සියවස් ගණනාවක් පැරණි ය. ක්‍රි.ව. 1980න් පසු සිවිල් සමාජ

සංවිධාන ක්‍රියාකාරිව ශීඝ්‍රයෙන් ව්‍යාප්ත වන්නට පටන්ගෙන ඇත. එය ගණනින් කොපමණක් ද යන්න නිශ්චිතව දැක්විය නොහැකි තරම් වන නමුත් ඇතැම් සංගණන වාර්තා අනුව ලෝකයේ බිහිව ලියාපදිංචිව ඇති සිවිල් සමාජ සංවිධාන ප්‍රමාණය මේ වන විට මිලියණයක් පමණ වෙතැයි ගණන් බලා ඇත. එක්සත්ජාතීන්ට අනුව ක්‍රි.ව. 2000 දී පමණක් ස්ථාපිත රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන ගණන 35000කි.[2] ක්‍රි.ව. 2004 දී සිදුකළ සංගණනයට අනුව ලෝකයේ සංසරණය වන මුළු ආධාර මුදල්වලින් තුනෙන් එකක් හෙවත් ඇමරිකානු ඩොලර් බිලියන විසිතුනක් රාජ්‍ය නොවන සංවිධානවලට අයත් බව හෙළිව තිබේ.[3] මෙරට සිවිල් සමාජ සංවිධානවල ප්‍රමාණය නිවැරදිව ම කිව නොහැකි අතර රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන පිළිබඳ ලේකම් කාර්යාලයට (The National Secretariat for Non-Governmental Organization) අනුව ක්‍රි.ව. 2016 වසරට ලියාපදිංචිව ඇති සංවිධාන ගණන 1446 ක්[4] වන අතර මෙය එයට පෙර වසරේ සංඛ්‍යාව වූ 1439 ට සාපේක්ෂව ඉහළ යාමකි. කෙසේ වුවද ශ්‍රී ලංකාවේ ලියාපදිංචි නොවූ සිවිල් සමාජ සංවිධාන ප්‍රමාණය කවරේ ද යන්න නිශ්චිත නොවුව ද එම ප්‍රමාණය මෙයට වඩා වැඩි ප්‍රමාණයක් වන බව නිසැක ය.

ශ්‍රී ලංකාවේ සිවිල් සමාජ සංවිධාන හා ඒවායේ ඉතිහාසය

අතීත රජ දවස පටන් මෙරට ජනයා තම එදිනෙදා කටයුතු පහසු කරගැනීම පිණිස විවිධ සිවිල් සමාජ සංවිධාන පිහිටවා ගත්හ. බොහෝ විට එම සංවිධාන විහාරස්ථාන මූලික කරගෙන ක්‍රියාත්මක වූ ඒවා ය. එම සංවිධාන පන්සල කේන්ද්‍රගතව නිර්මාණය වූයේ ගමේ නායකත්වය විහාරස්ථානයේ ස්වාමීන් වහන්සේට නිතැතින් ම හිමිවීම හා ගමේ සියල්ලන්ගේ ම පොදු ස්ථානය ද එය වු බැවිනි. එම සංවිධානය මගින් විහාරස්ථානයේ අභිවෘද්ධිය, ගමේ වැව නඩත්තු කිරීම, ගොවිතැන හා සම්බන්ධ පොදු කටයුතු එමගින් සිදුවිය.[5] මෙම සංවිධාන මගින් සිදු කළ කාර්යයන් දෙස අවධානය යොමු කරන විට පැහැදිලි වනුයේ භික්ෂූන් වහන්සේ අතීතයේ සිට මෙරට ක්‍රියාත්මක වු සිවිල් සමාජ සංවිධානවල අනුශාසකයා ලෙස ප්‍රමුඛ කාර්යක් සිදුකොට ඇති බවයි.

ශ්‍රී ලංකාව විදේශීය ආක්‍රමණයන්ට ගොදුරු වූ සෑම අවස්ථාවක ම එම සිවිල් සමාජ සංවිධාන විසින් මෙරට සංස්කෘතිය මෙන් ම සිංහල රාජවංසය යළි ඇති කොට පවත්වාගෙන යාමට ප්‍රමුඛ කාර්යයක් සිදුකරන ලදි. මෙරට ලන්දේසි ආක්‍රමණයන්ට යටත්ව පැවති සමයේ බිහි වු සිවිල් සමාජ සංවිධාන මේ සඳහා උදාහරණ ය. ඒ අතුරින් ප්‍රමුඛස්ථානයෙහි ලා සැලකෙන වැලිවිට සරණංකර හිමියන්ගේ මූලිකත්වයෙන් ඇරඹුණු සිල්වත් සමාගම මෙරට පිරිහී තිබූ බුදුදහම හා බෞද්ධ සංස්කෘතිය යළි නගාසිටුවීමෙහි ලා ප්‍රමුඛ කාර්යක් සිදුකරන ලදි. මෙරට බුදුසසුන තුළ යළි උපසම්පදා විනය කර්මය ක්‍රි.ව. 1753 දී කීර්ති ශ්‍රී රාජසිංහ රජුගේ අනුග්‍රහය ලබාගෙන මල්වතු විහාර උපෝසථ සීමා මාලකයේ දී ආරම්භ කිරීම භික්ෂු නායකත්වයෙන් යුතු මෙරට සිවිල් සමාජ සංවිධානයක් විසින් සිදු කළ මහඟු මෙහෙවරක් ලෙස සැලකේ. ඒ එම සංවිධානයෙහි නිස්සරණධ්‍යාස අරමුණු සඵලවීමක් ලෙස ද සඳහන් කළ හැකි ය.

ඉන් අනතුරුව ඇරඹුණු සියවසක පමණ කාලය ගත වී යන්නේ දේශපාලන අවුල් වියවුල් රැසක් සමගින් ය. ක්‍රි.ව. 1815 උඩරට ගිවිසුම මගින් වසර දෙදහස් පන්සියයක් අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන පැමිණි සිංහල රාජ්‍යත්වය මෙරටට අහිමි විය. මෙම කාලයෙහි ද මෙරට භික්ෂුව ප්‍රමුඛ කොටගත් සිවිල් සංවිධාන විසින් මෙරට ශාසනික මෙන් ම සංස්කෘතික හරපද්ධතීන් රැකගැනීමෙහි ප්‍රමුඛ කාර්යක් සිදු කොට ඇත.

ක්‍රි.ව. 1815න් පසුව මෙරට ස්ථාපිත වන ඉංග්‍රීසි ආණ්ඩුව සමයේ ක්‍රි.ව. 1818 ත් 1948 ත් යන වර්ෂ තුළ මෙරට ඇති වූ ජාතික නිදහස් අරගලවල දී මෙරට භික්ෂූන් වහන්සේලා ද නොයෙක් සිවිල් සංවිධාන සමග ආගමික අරමුණකින් ඔබ්බට ගොස් ජාතික අරගලයෙහි ද ඉදිරිපෙළ කටයුතු කොට තිබේ. ඒ හේතුවෙන් ම බ්‍රිතාන්‍ය අධිරාජ්‍යවාදීහු බුදුදහම දැඩිලෙස මර්දනය කිරීමට උත්සහ කොට ඇති අතර ඒ හැම විට ම භික්ෂුවගේ මූලිකත්වයෙන් ඉදිරියට පැමිණි සිවිල් සංවිධාන නව පණරයක් ලබමින් නැගී සිටි බව එස්. මහින්ද හිමි, වාරියපොළ සුමංගල හිමි ආදි භික්ෂූන් වහන්සේලාගේ චරිත අධ්‍යයනයෙන් පෙනීයයි. සුදු ජාතීන්ගේ

විජාතිකකරණයට හා අසන්කෘතික කරණයට ප්‍රතිවිරුද්ධ බලවේගයක් ලෙස පුනරුද ව්‍යාපාරය තුළ බෞද්ධයා ඒකරාශිවීම මගින් මෙරට සිවිල් සංවිධාන ජාතියේ නිදහස වෙනුවෙන් එක් අරමුණක සිට නව මානයක් කරා යොමු විය.

නව මානයන් ඔස්සේ ඉදිරියට එන සිවිල් සමාජ සංවිධාන අතර ක්‍රි.ව. 1865 දී බළපිටිය මිගෙට්ටුවත්තේ ශ්‍රී ගුණානන්ද හිමියන්ගේ මූලිකත්වයෙන් ඇරඹුණු බෝධිරාජ සමිතිය වැදගත් සමාජ සංවිධානයකි.[6] මෙම අවධිය තුළ බෞද්ධ සමාජයට කතෝලික සමාජයෙන් දැඩි පීඩණයක් එල්ල වූ අතර එම පීඩණයන් මඟ හරවා එම වකවානුවෙහි මෙරට බෞද්ධ සමාජයේ පිබිදීමට මහත්සේ කැප වූ චරිතයක් වනුයේ මිගෙට්ටුවත්තේ ගුණානන්ද හිමියන් ය. උන්වහන්සේ ශාසනවිරෝධීන් සමග කළ පංචමහාවාද ජයගැනීමෙන් අධිරාජ්‍යවාදී මත පැතිරවීමට ක්‍රියා කළ කතෝලික පූජකවරුන්ගේ බෞද්ධ ශාසන විරෝධී ක්‍රියාවන් පරාජය කිරිමට සමත් වූහ. එම ක්‍රියාන්විතයේ දී හුදකලා නොවූ මිගෙට්ටුවත්තේ ගුණානන්ද හිමියන් වටා ජනපවුරු මෙරට නන්දෙසින් ඒකරාහි වූයේ මහිලා සමිතිය හරහාය. එම වකවානුවේ ම ඉංග්‍රීසි ආණ්ඩුව මගින් පුරාවිද්‍යා කැණීම් ලෙස සිදුකිරිමට ගිය අභයගිරි ස්තූප කැණීමට ගත් උත්සහය ව්‍යර්ථ කරන ලද්දේ ''අභයගිරි චෛත්‍යාකාර සමිතිය'' මගින් කරන ලද උද්ඝෝෂණ නිසා ය.[7] ඒ සඳහා ද එම සමිතියට නායකත්වය දෙන ලද්දේ මිගෙට්ටුවත්තේ ගුණානන්ද හිමියන් ය.

ඉංග්‍රීසි ආණ්ඩුව පැවති අවධියේ මිගෙට්ටුවත්තේ ගුණානන්ද හිමියන් මහා සමාජය තුළ හුදූකලා වූයේ නැත. උන්වහන්සේට එකල භික්ෂු සමාජයේ නොමද සහය ලැබුණි. එයට හොඳම නිදසුන හික්කඩුවේ සුමංගල හිමියන් ය. මිගෙට්ටුවත්තේ ගුණානන්ද හා හික්කඩුවේ සුමංගල යන දෙනමගේ මූලිකත්වයෙන් ඇරඹි ''පරමවිඥානාර්ථ'' සමිතිය තත් අවධියේ ප්‍රබල ජාතික බලවේග යක් බවට පත් වූ අතර පසු කාලීනව මෙරට ඇති වූ ජාතික ව්‍යාපාරයේ මෙන් ම අමධ්‍යප ව්‍යාපාරායේ ද නායකත්වය ඒ තුළින් නිර්මාණය විය. මේ අනුව පැහැදිලි වනුයේ මෙරට ජාතික අරමුණු සඵල කර ගැනීම සඳහා සිවිල් සමාජය සංවිධානය

බලපෑම් කළ සෑම අවස්ථාවක දී ම භික්ෂූන් වහන්සේලාගේ සක්‍රීය දායකත්වය නොවඩුව ලැබී ඇති බවයි. ජාතික අරගලවල දී භික්ෂුවගේ කාර්යභාරය අවතක්සේරු නොකළ යුතු බවත් එය උන්වහන්සේලා මත ඓතිහාසිකව පැට වී ඇති ජාතික කාර්යයක් සේ සලකා ක්‍රියාත්මක වන බවත් මෙයින් පැහැදිලි වේ. භික්ෂු චරිත කලින් කලට සමාජාරෝපණය වන අතර ජාතික අරගලවල දී ඔවුන්ගේ ක්‍රියාකාරිත්වය ද ඉතිහාසය තුළ විවිධ මුහුණුවරක් ගෙන තිබේ. එසේ සිදු වී තිබෙනුයේ අරගලවල ස්වභාය හා ඒවාට මුහුණදීම සඳහා යොදන ලද උපක්‍රමවල ස්වරූපය මත ය.

ක්‍රි.ව. 1891 දී අනගාරික ධර්මපාල තුමන්ගේ මූලිකත්වයෙන් පිහිටුවන ලද මහබෝධි සංගමය[8] තුළ හික්කඩුවේ සුමංගල හිමි, පානදුරේ ශ්‍රී ගුණරතන හිමි, වැලිගම ශ්‍රී සුමංගල හිමි, රන්දොඹේ ශ්‍රී ධම්මාලංකාර හිමි, වස්කඩුවේ ශ්‍රී සුභූති යන හිමිවරුන්ගේ ක්‍රියාකාරිත්වය අගය කළ යුතු ය. උන්වහන්සේලා ධර්මපාල තුමා සමග එකතු වී බෞද්ධයාට උරුම විය යුතු ස්ථාන නැවතත් ලබා ගැනීමට මහත් අරගලයක් සිදු කළහ. ආගමික වශයෙන් උන්හවන්සේලා බෞද්ධයාට ලැබිය යුතු දේ ලබා දීමට කරන ලද අරගලය අගය කළ යුතුය. උන්වහන්සේලාගේ ඉදිරිපත්වීමෙන් සිදු වූ ලාභය සුළු පටු නොවේ.

නූතනයේ මෙන් ම දහනවවන සියවසේ අගභාගයේ හා විසිවන සියවස ආරම්භයේ ශ්‍රී ලාංකේය සමාජය බරපතල ලෙස මුහුණ දෙමින් සිටි අර්බුදයක් වූයේ මෙරට වැසියා තදින් මත්පැන්වලට ඇබ්බැහි වී සිටීම ය. මෙය බරපතල අර්බුදයක් බවට පත් වූයේ ඉංග්‍රීසි ආණ්ඩුව විසින් මත්පැන් සමාජගත කිරීම නිසාවෙනි. මෙයට විරුද්ධව නව සමාජ ව්‍යාපාරයක් ඉදිරියට එමින් සිටි අතර එෆ්. ආර්. සේනානායක මහතාගේ මූලිකත්වයෙන් ආරම්භ වූ අමධ්‍යප ව්‍යාපාරයයි.[9] මෙම සමාජ ව්‍යාපාරයේ මෙන් ම මේ හා සමගාමීව ඉදිරියට පැමිණි ජාතික ව්‍යාපාරයේ ද විශාල කාර්යභාරයක් තිරය පිටුපස ඉටුකරන ලද්දේ භික්ෂූන් වහන්සේලා විසින් ය. එසේ භික්ෂූන් වහන්සේලාගේ සහභාගිත්වයෙන් තොරව එවැනි ව්‍යාපාර ඉදිරියට යාමක් හෝ සාර්ථක වීමක් මෙතෙක් මෙරට ඉතිහාසය තුළ සිදු වී නැත. උන්වහන්සේලාගේ දායකත්වය

එතරම් වැදගත් වනුයේ උන්වහන්සේලා ග්‍රාමීය ජනතාවගේ නිල නොලත් නායකත්වය උසුලන නිසා ය. භික්ෂූන් වහන්සේලා සතුව විශාල ජන රාශියක් ඇති බව මෙයින් ද තහවුරු වේ.

මෙම ජාතික ව්‍යාපාරයන්ට අමතරව විසිවන සියවසේ මුල් කාල පරිච්ඡේදය තුළ ග්‍රාමීය මට්ටමින් හා විහාර කේන්ද්‍රගත කරගෙන කුඩා සමාජ සංවිධාන බිහි විය. විහාර සංවර්ධන හා මරණාධාර වැනි සමිති එයට නිදසුන් වන අතර ඒවායේ ආරම්භය ක්‍රි.ව. 1906 පමණ සිදු විය.[10] කාන්තා සංවිධාන ද ක්‍රමානුකූලව බල ගැන්වෙමින් මෙරට සමාජය තුළ ඉදිරියට එමින් සිටියේ ය. ඒවායේ ආරම්භය විසිවන සියවසේ තෙවන දශකයේ දී සිදු විය.[11] ඉහත සඳහන් කළ විහාර සංවර්ධන සමිතිය, මරණාධාර සමිතිය, මහිලා සමිතිය ආදි සංවිධාන ග්‍රාමීය මට්ටමේ සංවිධාන වන අතර ඒවායේ ක්‍රියාකාරිත්වය අතීතයේ මෙන් ම නූතනයේ දී ද හොඳින් සිදු වේ. මෙම සංගම්වල අනුශාසකවරු වශයෙන් ගමේ පන්සලේ විහාරාධිපති හිමියන් කටයුතු කරන අතර එම සංවිධාන වල සාමාජිකයන්ගේ සුභ සාධනයට එමගින් මහත් අත්වැලක් සපයා ඇත. පැවිදි සංවිධානවලට අමතරව ගිහි සමාජ සංවිධානවල ක්‍රියාකාරිත්වය සඳහා භික්ෂූන් වහන්සේලාගේ දායකත්වය ඉහළ ස්ථරයක පවතින බව මෙයින් තහවුරු වෙයි.

නිදහසින් පසු ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන සහ භික්ෂූන් වහන්සේගේ සමාජ දායකත්වය

නිදහසට පෙර මෙරට භික්ෂු සමාජය හැසිරුණු ආකාරයට හාත්පසින් ම වෙනස් ආකාරයක හැසිරීම් රටාවක් නිදහසින් පසුව හැසිරුණු බව ඒ ඒ සමාජ සංවිධාන හා බැඳී ක්‍රියාත්මක වූ භික්ෂු චරිත තුළින් හඳුනාගත හැකි ය. නිදහසින් පසුව භික්ෂූන් වහන්සේලාගේ හැසිරීම් රටාවේ වෙනසක් දක්නට ලැබෙන්නේ කුමන සාධක මත ද යන්න විමසා බැලිය යුතු කරුණකි. සැබවින් ම මේ සඳහා බලපෑ සාධක අතර ප්‍රධාන හේතු සාධකය වනුයේ පක්ෂ දේශපාලනයක් ක්‍රි.ව. 1948න් පසුව ආරම්භ වීමයි. එම පක්ෂ දේශපාලන ක්‍රියාවලියත් සමග භික්ෂු සමාජයේ ඇතැම් චරිත ද පක්ෂ දේශපාලයේ නියලෙමින් සමාජගත වීමත් ක්‍රියාකාරිවීමත් සිදු විය.

විසිවන සියවසේ පනහ දසකයේ සිදු වූ නව දේශපාලන බෙදීමත් සමග මෙරට භික්ෂු සමාජය සිවිල් සමාජ සංවිධාන සමග ඍජුව ම සම්බන්ධ වෙමින් ජාතික දේශපාලනයට සම්බන්ධ විය. ක්‍රි.ව. 1956 දී සිදු වූ නව දේශපාලන සංස්කෘතියත් සමග භික්ෂූන් වහන්සේලා නව ජාතික බලවේගයක් ලෙසින් සක්‍රියව සිංහල මහජාතියට ලැදි නව පාලනයක් මෙරට ස්ථාපිත කරලීම සඳහා දායක වූහ. සිංහල භාෂාව ප්‍රමුඛ භාෂාව බවට පත් කරලීම සඳහා භික්ෂූන් වහන්සේලා විශාල ව්‍යාපාරයක් දියත් කළ අතර පංච මහා බලවේගයන්ගේ ප්‍රමුඛත ම බලවේගය ලෙසින් උන්වහන්සේලා ඉස්මතු වූහ. එම නිසා ම තත් අවධියේ පාලන අධිකාරියට භික්ෂූන් වහන්සේලාගේ ඉල්ලීම ඉවත දමා ආණ්ඩුව ගෙන යාමට නොහැකි තත්ත්වයක් උද්ගතව විය. එස්. ඩබ්ලිව්. අර්. ඩී. බණ්ඩාරනායක මහතා අගමැති කළේ සිංහල ජාතියටත් සිංහල භාෂාවටත් ප්‍රමුඛත්වය දිය යුතු යන අදහසේ සිට වැඩ කළ භික්ෂු ප්‍රජාවයි. එම අපේක්ෂාව ඔවුන් බලාපොරොත්තු වූ ආකාරයට ඉතා ඉක්මනින් ඉටු නොවීමේ ප්‍රතිඵලය වූයේ බණ්ඩාරනායක මහතාට ජීවිතයෙන් වන්දි ගෙවීමට සිදු වීමය.

පනස් හයේ විප්ලයේ පුරෝගාමීන් වූ භික්ෂු සමාජයේ ඇතැම් පිරිස් සිය කැප කිරීම් පාලනයට පැමිණි බණ්ඩාරනායක මහතා පුටුවෙන් පහ කිරීමට පමණක් නොව ජීවතයෙන් පහ කිරීමට ද කටයුතු කරමින් සිටියහ. ඒ අනුව බණ්ඩාරනායක මහතාගේ ඝාතනයට වරදකරු වූයේ එකසත් භික්ෂු පෙරමුණෙහි සභාපති වූ පූජ්‍ය මාපිටිගම බුද්ධරක්ඛිත හිමියන් ය.[12] ඔහුට වෙඩිතැබීමේ කාර්යය සිදු කළේ ධම්මාරාම නම් භික්ෂුවකි. මෙම සිදු වීම තත් අවධියේ දේශපාලන ක්ෂේත්‍රය පමණක් නොව සමස්ත රටෙහි ද මහත් ආන්දෝලනයක් ඇතිකිරීමට සමත් විය. එයින් භික්ෂු සමාජය පිළිබඳව මෙතෙක් පැවැති ප්‍රතිරූපය වෙනස් විය. රටේ ඇතැම් පිරිස් භික්ෂූන් වහන්සේලාට දානය නොදී සිටියහ. ගමන් බිමන් යාමේ දී භාවිත පොදු ප්‍රවාහනවල දී සැළකිල්ලක් නොදැක්වූහ. එළිපිට ම ඇතැම් භික්ෂූන් වහන්සේලාට පරිභව කළහ. මෙම තත්ත්වය හමුවේ එවක භික්ෂු සමාජය මහත් අසීරුවට පත් වූ බව දැකගත හැකි ය. මෙවැනි තත්ත්වයක් නිර්මාණය වූයේ භික්ෂුව

ඍජු ලෙස ම දේශපාලනයට පිවිසීම නිසාවෙනි. එසේ භික්ෂු සමාජය දේශපාලනයට පිවිසියේ ජාතික අපේක්ෂාව මත ය. එහෙත් එම ක්‍රියාදාමයේ අවසන් ප්‍රතිඵලය භයානක විය. පනහ දශකයේ සිදු වූ මෙම දේශපාලන ප්‍රවේශයත් සමග භික්ෂූන් වහන්සේලාට ඍජුව ම පාලනයත් සමග බද්ධවීමට හැකි වූ අතර දේශපාලනික වශයෙන් රාජ්‍ය පාලනයට උපදෙස් දීමට ද හැකි විය.

භික්ෂූන් වහන්සේලා මේ ආකාරයෙන් දේශපාලන ක්ෂේත්‍රයට ප්‍රවේශවීමත් සමග උන්වහන්සේලා විවිධ පක්ෂවලට ප්‍රමුඛත්වය දෙමින් විවිධ භික්ෂු පෙරමුණු නිර්මාණය කර ගැනීමට කටයුතු කළහ. පක්ෂ දේශපාලනයත් සමග භික්ෂු සමාජය බෙදීමකට ලක්වන අතර ජාතික දේශපාලනයෙන් වෙන් ව පක්ෂ දේශපාලනයකට නැඹුරුවීමක් එයින් සිදු විය. එය භික්ෂු සමාජයේ ඉදිරි පැවැත්මට හානිකර විය. භික්ෂූන් වහන්සේලාගේ මෙම දේශපාලන මැදිහත්වීම් හමුවේ 1972 දී සිදු වූ ජනරජ ව්‍යවස්ථාව මගින් බුදුදහමට ප්‍රමුඛත්වයක් හිමි විය.[13] එය ජාතික වශයෙන් හා ආගමික වශයෙන් සාධනීය තත්ත්වයක් වූ අතර වර්තමානය තෙක් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් එය සුරක්ෂිතව පවතී.

එසේ ම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් බුදුදහමට ප්‍රමුඛත්වයක් ලබාදීම පිළිබඳව විවිධ අවස්ථාවල විවේචන එල්ල වේ. එම විවේචන පිළිබඳ අවධානය යොමු කළ බෙන්ජමින් කොන්තල් වැනි විද්වතුන් ප්‍රකාශ කරන්නේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාමය ප්‍රතිපාදන තුළ බුදුදහමේ සුරක්ෂිත භාවය හරහා ඤාණාන්විත අයුරින් අනෙකුත් ආගම් ද සුරක්ෂිත වන බවයි.[14] බුදුදහමට ව්‍යවස්ථාවෙන් ලැබුණු ප්‍රමුඛ බව විශේෂයෙන් ම පශ්චාත් නිදහස් ශ්‍රී ලංකාවේ භික්ෂු සමාජය හා සිවිල් සංවිධාන අතර ඉතා යහපත් අන්තර් සබඳතාවක් පවත්වාගෙන යාම සඳහා බෙහෙවින් වැදගත් වූවා සේම සුළුතර ජනවර්ග හා භික්ෂූන් වහන්සේලා අතර ද මනා සම්බන්ධතාවක් ඇති කිරීමට ද සමත් විය. භික්ෂූන් වහන්සේලාට සමාජගත වීම සඳහාත් දේශපාලනික වශයෙන් ඉදිරියට ඒම සඳහාත් ඉවහල් වූ තවත් සංවිධානයක් ලෙස සර්වෝදය ව්‍යාපාරය දැක්විය හැකි[15] අතර එම සංවිධානය මත පදනම් වූ භික්ෂු සංවිධානයට තත් අවධියේ ග්‍රාමීය සමාජයට සුවිශාල සුභසාධන කටයුතු සිදු කිරීමට හැකි විය.

විසි එක්වන සියවසේ ශ්‍රී ලංකාවේ සිවිල් සමාජ සංවිධාන සහ භික්ෂූන් වහන්සේලා

මෙම සියවසේ මූලාරම්භය භික්ෂූන් වහන්සේලා සහ සිවිල් සංවිධාන යන දෙයංශයෙන් ම ඉතා තීරණාත්මක යුගයක් ලෙස අර්ථගැන්විය හැකි ය. මෙම කාලපරිච්ඡේදයේ දී භික්ෂූන් වහන්සේලා ඍජුව ම දේශපාලන කරලියට පැමිණීමක් සිදු විය. මේ සඳහා ආසන්න ම හේතුව ලෙස 2003 වසරේ දී සිදු වූ ගංගොඩවිල සෝම හිමියන්ගේ හදිසි අපවත්වීම දැක්විය හැක.[16] උන්වහන්සේගේ අපවත්වීමත් සමග ඇති වූ සමාජ පිබිදීම හේතුවෙන් 2004 මහ මැතිවරණයට තරඟ වදිමින් ජාතික දේශපාලනට ජාතික හෙළ උරුමය ප්‍රවිෂ්ඨ විය. එම මැතිවරණයට තරඟ කොට ඔවුන් විසින් මන්ත්‍රී ධූර 09ක් දිනා ගන්නා ලදි.[17] මෙහි දී කැපී පෙනෙන සිදුවීම වූයේ එසේ තේරී පත් වූ භික්ෂූන් වහන්සේලා පසුව ජාතික දේශපාලනය සමග අත්වැල් බැඳ ගැනීමයි.

ශ්‍රී ලංකාව 2004 වසරේ දී සුනාමි නම් මහත් ජාතික ව්‍යසනයකට මුහුණ දුන්නේය. එය ශ්‍රී ලංකා රජයට පමණක් තනිව මුහුණ දීමට නොහැකි වූ අවස්ථාවකි. මෙම ව්‍යවසනකාරි අස්ථාවේ දී මහජනයාට සහය වීම සඳහා ජාතික සංවිධාන රැසක් මෙන් ම ජාත්‍යන්තර සංවිධාන රැසක් ඉදිරිපත් විය.[18] රාජ්‍ය නොවන සංවිධානවල ශීඝ්‍ර ව්‍යාප්තියක් හා බලපෑමක් එල්ල වන්නට පටන් ගන්නේ මේ ක්‍රියාදාමත් සමග ය. මේ ආකාරයෙන් ශ්‍රී ලංකාව පුරා හතු පිපෙන්නාක් මෙන් ඇති වූ රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන නිසා ජාතික ආරක්ෂාව සම්බන්ධ ප්‍රශ්නයකට ද ශ්‍රී ලංකා රජය මුහුණ දෙමින් සිටියේ ය.

2006 - 2009 යන කාල පරාශය ශ්‍රී ලාංකේය ඉතිහාසයේ කඩයිම් අවස්ථාවක් ලෙසින් අර්ථ ගැන්විය හැකි ය. මෙම කාල පරිච්ඡේදය තුළ මෙරට රජය විසින් එකල පැවති එල්.ටී.ටී ත්‍රස්තවාදීන්ට විරුද්ධව මානුෂිය මෙහෙයුමක් දියුත් කළේ ය. මෙම ක්‍රියාන්විතයට භික්ෂූන් වහන්සේලා ග්‍රාමීය මට්ටමින් මිනිසුන් එකතු කරමින් යුද හමුදාවකට අවශ්‍ය කරන යම් යම්

ජීවන ද්‍රව්‍ය ලබා දීමට කටයුතු කරන ලද අතර හමුදාවගේ චිත්ත ධෛර්ය වර්ධනය කිරීම සඳහා ද ආගමික කටයුතු කළහ. මෙම කාලපරිච්ඡේදය භික්ෂූන් වහන්සේලා සංවිධානාත්මක වශයෙන් ඒකරාශි වූ කාලවකවානුවක් ලෙසින් සැලකේ. මෙම ඒකරාශි වීම හුදෙක් දේශපාලනික අරමුණු සඵල කර ගැනීම සඳහා සිදු නොවූවක් වන අතර එය ජාතික අවශ්‍යතාවයක් සපුරාලීම සඳහා වූවකි. එසේ එකතු වූ භික්ෂු සංවිධානයන්ට එකල සමාජය තුළ වැඩි ආධිපත්‍යයක් ලැබුණි. එම කාලය තුළ ක්‍රියාත්මක වූ රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන ආරක්ෂක අමාත්‍යංශයේ ලියාපදිංචි විය යුතු අතර උතුරු නැගෙනහිර කටයුතු කිරීමේ දී ආරක්ෂක අමාත්‍යංශයේ යම් යම් සීමාවලට යටත්ව කටයුතු කළ යුතුව තිබුණි.

එසේ ම 2014 ජූලි 07 වැනි දින නිකුත් රන ලද ආරක්ෂක අමාත්‍යංශ චක්‍රලේඛනය මගින් රාජ්‍ය නොවන සංවිධානවලට මාධ්‍ය හමු, වැඩමුළු පැවැත්වීම, මාධ්‍යවේදීන් පුහුණු කිරීම මෙන් ම මාධ්‍ය නිවේදන නිකුත් කිරීම ද තහනම් කරන ලදි.[19] මානව හිමිකම් ක්‍රියාකාරීන් මෙම ක්‍රියාදාමය දුටුවේ දැඩි මානව හිමිකම් උල්ලංඝනය කිරීමක් ලෙසිනි. මෙයට ප්‍රතිචාර දැක් වූ රජය තහනම් කළ ක්‍රියාකාරකම් රාජ්‍ය නොවන සංවිධානවල විෂයපතයට අයත් නොවේය යන්න පෙන්වා දුන්නේය.[20] මෙසේ රාජ්‍ය නොවන සංවිධානවල ක්‍රියාකාරකම් යම්කිසි පාලනයකට නතු කර තිබුණේ නමුත් 2015 වසරේ පැවති රජය මගින් අනුගමනය කළ ප්‍රතිපත්ති නිසා නැවත රාජ්‍ය නොවන සංවිධානවල ක්‍රියාකාරීත්වය ඉහළ ගිය බවක් දක්නට ලැබුණි. වර්ථමානය වන විට covid 19 නම් ලෝක වසන්ගතය හමුවේ සමාජ සුභසාධනය වෙනුවෙන් පෙනී සිටින භික්ෂුව මූලික කරගත් රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන රැසක් ක්‍රියාකාරීව කටයුතු කරනු දැක ගත හැකි ය.

පශ්චාත් යුද සමය තුළ ශ්‍රී ලංකාවේ සිවිල් සමාජ සංවිධානවල සහ භික්ෂූන් වහන්සේගේ සමාජ දායකත්වය

පශ්චාත් යුද සමයක කිසියම් රටක් මුහුණ දෙන ප්‍රධාන අභියෝගය වනුයේ යුද්ධයෙන් බොහෝ කලක් පීඩිත සමාජයක්

යළි නගාසිටවන්නේ කෙසේ ද යන ගැටලුවට පිළිතුරු සෙවීමයි. එම අභියෝගය මෙරට සමාජය හෝ රජය සිදු කළේ ද යන්න වෙන ම විමසා බැලිය යුතු කරුණකි. කෙසේ නමුදු පශ්චාත් යුද සමය තුළ නැවත රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන හා විවිධ භික්ෂු කණ්ඩායම් රැසක් ඉදිරියට පැමිණි බව දැකගත හැකි ය. ත්‍රස්තවාදය නිමා වූ මෙරට විවිධ ජන කණ්ඩායම් සංස්කෘතික කරුණු හා දේශපාලන කරුණු පදනම් කරගෙන ගැටුම් කාරි තත්ත්වයක් ඇති කරගනිමින් සිටී.

පශ්චාත් යුද සමයෙහි මෙරට ඇති වූ සංවිධාන අතර බොදු බල සේනා සංවිධානය සමාජයේ අවධානය දිනාගත් සංවිධානයක් ලෙස සැලිකිය හැකි ය. එම සංවිධානය විසින් ගොඩනගන ප්‍රධාන තර්කය වනුයේ ත්‍රස්තවාදය නිමා වුව ද අන්‍ය සංස්කෘතීන්ගෙන් හා ජාතීන්ගෙන් බෞද්ධ සංස්කෘතියටත් සිංහල සමාජයටත්, පුරාවස්තුවලටත් තර්ජනයක් සිදුවන බව ය. මෙම කරුණු පදනම් කරගෙන බොදු බල සේනා සංවිධානය බුදුදහම ඉලක්ක කර ගනිමින් ක්‍රියාත්මක දේශීය මෙන් ම විදේශීය කුමන්ත්‍රණ පරාජය කිරීම, උතුරු නැගෙනහිර දෙපළාතේ ඇතුළු සමස්ත දිවයින පුරා සිදුවන පුරාවිද්‍යා ස්ථාන විනාශ වීම වැලැක්වීම සහ මෙරට සිදුවන වන විනාශය ඇතුළු පාරසරික සම්පත් පිටුදැකීම ආදි කරුණු කෙරෙහි අවධානය යොමු කරමින් සමාජය අවදි කිරීමක් සිදු කරන ලදි.[21] මෙම සංවිධානය ඉහත සඳහන් කරුණු ඉතා ගැඹුරින් සාකච්ඡාවට බඳුන් කළ අතර එයින් සමාජයේ අවදිවීමක් ද ඇති විය. බොදු බල සේනා සංවිධානයේ ක්‍රියාකාරකම් නිසා සිංහල බෞද්ධ සමාජයේ කිසියම් අවදිවීමක් සිදු වූයේ නමුත් එම සංවිධානයේ ක්‍රියාකාරකම්වලට අන්‍ය ජාතීන් හා අන්‍ය සංස්කෘතීන් අකමැති විය. සිංහල ජනසමාජයේ ඇතැම් පිරිස් සහ දේශපාලනික කණ්ඩායම් විසින් ද ඔවුන්ගේ අදහස්වලට ප්‍රතිවිරුද්ධ අදහස් ඉදිරිපත් කරණු දක්නට ලැබුනි.

මෙම සංවිධානය විසින් අනුගමනය කරන ලද ක්‍රියාමාර්ග නිසා ඇතැම් විට සමාජය තුළ ගැටුම් නිර්මාණය විය. බොදු බල සේනා සංවිධානයේ මුල්කාලීන ප්‍රවේශය පිළිබඳව මෙරට භික්ෂු සමාජයේ මෙන් ම ගිහි සමාජයේ ඇතැම් පිරිස්වල ආකර්ශනයට

ලක් වූයේ නමුත් පසුකාලීනව ඔවුන්ගේ ක්‍රියාකාරකම් හමුවේ එයට ආකර්ශනය වී සිටි බොහෝ පිරිසක් එයින් ඈත් වූ බවක් දැකිය හැක. එසේ වීමට ප්‍රධාන බලපෑ කරුණ වූයේ මෙම සංවිධානයේ දේශපාලනික ආගමනය යි. එම දේශපාලනික ප්‍රවේශයත් සමග මෙම සංවිධානය දෙස දේශපාලනික දෘෂ්ටි කෝණයකින් බැලීමට මෙරට සමාජය යොමු විය. ඔවුන්ගේ මෙම දේශපාලන ආගමනය ලාංකික සමාජය දුටුවේ තවත් ජාතික හෙළ උරුමය වැනි සංවිධානයක ආගමනයක් ලෙසිනි.

එහෙත් ඔවුන් විසින් බෞද්ධාගමටත් සිංහල ජාතියටත් ඇති තර්ජන හා අභියෝග ලෙස දක්වන ලද අන්‍යාගම් කරණය, උපත්පාලනය, වන්ධ්‍යාකරනය, පරිසර විනාශය හා ජාතික ආරක්ෂාවට ඇති විය හැකි තර්ජන වැනි කරුණු පිළිබඳ සඟ සමුළු හා බොදුසමුළු මගින් ජනතාව අවධි කරන ලදි. එහි ඇතැම් කාරාණා මේ වන විට සනාථ වී ඇත. මෙයට විරුද්ධව දේශපාලනික අනුග්‍රහය ඇතිව ම ජාතික බල සේනා නම් සංවිධානයක් තවත් භික්ෂුවකගේ මුලිකත්වයෙන් නිර්මාණය විය. මෙම සංවිධානය හුදෙක් සංවිධානාත්මක ස්වරූපයෙන් නිර්මාණය වූවක් නොවන අතර එය ජාතික සංහිඳියාව යන කරුණ පෙරදැරිව, බොදු බල සේනා සංවිධානයට විකල්පයක් ලෙසින් නිර්මාණය වූවකි.[22] සංවිධාන දෙක අතර එළිපිට ම ඇති කරගන්නා ලද විරෝධතාවයන් හමුවේ බොදු බල සංවිධානය මගින් අනාවරණය කරන ලද කරුණු නිසේධනය කිරීමට කෛරාටික වූ මෙරට ඇතැම් දේශපාලනිකයෝ ජාතික බලසේනා නම් සංවිධානනය භාවිත කළහ.

මෙම සංවිධාන දෙකට අමතරව මෑත කාලයේ භික්ෂූන් වහන්සේලා හා ගිහි පිරිස් සම්බන්ධ වූ සංවිධාන රැසක් නිර්මාණය විය. එම සංවිධාන අතර පැවිදි හඬ, රාවණා බලය, සිංහල රාවය හා සිංහලේ අපි, පුරවැසි බලය, දූෂණ විරෝධි හඬ වැනි සංවිධාන සුවිශේෂිත වේ. මෙම සංවිධාන අතුරින් ඇතැම් සංවිධාන බුදුසමය වෙනුවෙන් පෙනී සිටින අතර ඇතැම් සංවිධාන විවිධ දේශපාලනික අරමුණු වෙනුවෙන් නිර්මාණය වූ ඒවා ය. වර්තමානය තුළ නිර්මාණය වී ඇති සංවිධානවලට සීමා මායිම් නැති සේයක්

දැකිය හැකි ය. ඔවුන් සිය මූලික අභිමතාර්ථයන්ගෙන් ඔබ්බට ගොස් රාජ්‍ය කටයුතුවලට මැදිහත්වන අතර රටේ පවතින විවිධ වෘත්තීය සංගම්වල හා ශිෂ්‍ය සංගම්වල උද්ඝෝෂණවලට ද සෘජු දායකත්වය සපයමින් සිටී.

යම් කිසි කාල පරිච්ඡේදයක් තුළ කිසියම් පසුබෑමකට ලක්ව සිටි සිවිල් සංවිධාන ඉතා සක්‍රිය ලෙසින් ඉස්මතු වන කාලපරිච්ඡේදයක් වනුයේ 2016 වසරයි. භික්ෂු සංවිධානවල නැගී සිටීම් මෙන් ම විවිධ නිකාය පාර්ශ්වවල නැගී සිටීම් ද මේ අවධියේ දී සිදු විය. පැවති රජය විසින් ගෙන ලද භික්ෂු කතිකාවත් ලියාපදංචි කිරීමේ පනත, නව ව්‍යවස්ථාවක් සම්පාදනය කිරීම, යන කාරණා දෙක කෙරෙහි අවධානය යොමුකළ භික්ෂූන් වහන්සේ මූලික කොට ඇති සිවිල් සංවිධාන කරන ලද විරෝධතා හේතුවෙන් කතිකාවත් පනත එම රජයට සම්මත කිරීමට නොහැකි විය. එය එම සංවිධානයන් ලද ජයග්‍රහයක් ලෙස සැලකිය හැකි මුත් විකල්පයක් ඒ සඳහා ඉදිරිපත් කිරිමට අපොහොසත් වීම තුළින් එම සංවිධානයන් අතර ඇති අසමගිකම සහ ඒකමතිකත්වයක් නොමැතිකම ප්‍රකට කරයි.

නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්වස්ථාවක් සම්බන්ධයෙන් ද ඇතැම් භික්ෂු කණ්ඩායම් හා සිවිල් සංවිධාන දක්වන්නේ පරස්පර අදහස් ය. මෙම කරුණ පදනම් කරගෙන ඇතැමුන් දේශපාලනික කාර්යයක නිරත වන අතර ඇතැමුන් ජාතික ව්‍යාපාරයක නිරත වී සිටී. නව ව්‍යවස්ථාව සම්බන්ධයෙන් භික්ෂූන් වහන්සේලා දක්වන අදහස් එතරම් ගණන් නොගත යුතු බව ඇතැම් සිවිල් සංවිධානවල දැක්මයි. ඒ සම්බන්ධයෙන් අදහස් දක්වන එම භික්ෂූන් වහන්සේලා පෙන්වා දෙනුයේ සිවිල් සංවිධාන දේශපාලිනක අරමුණු වෙනුවෙන් හා ජාත්‍යන්තර මුදල් අපේක්ෂාවෙන් පෙනී සිටින බවයි. භික්ෂූන් වහන්සේලා දේශපාලන ක්ෂේත්‍රය සම්බන්ධයෙන් අදහස් දැක්වීම අනුමත නොකරන ඇතැම් සිවිල් සංවිධාන භික්ෂූන් වහන්සේලාගේ කාර්යභාරය ආධ්‍යාත්මය සංවර්ධනය හෙයින් ඒ පිළිබඳව පමණක් කටයුතු කරන ලෙස දන්වා සිටී. සංවිධානගත භික්ෂූන් වහන්සේලා පෙන්වා දෙනුයේ අතීතයේ සිට ම භික්ෂූන් වහන්සේලා දේශපාලනඥයින් නිවැරදි මාවතකට ප්‍රවේශ කොට

රට පාලනය කිරීමට උපදෙස් දුන් බැවින් එය භික්ෂූන් සතු ජාතික වගකීමක් වන බවයි.

නූතන සමාජය තුළ ක්‍රියාත්මක වන භික්ෂු හා සිවිල් සංවිධානවල ක්‍රියාකාරිත්වය හමුවේ ඇතැම් විට රජයත් ජන සමාජයත් යම් යම් අපහසුතාවයන්ට මුහුණ දෙමින් සිටී. භික්ෂුවගේ දේශපාලන ප්‍රවේශයත්, ජාතික ප්‍රවේශයත් ඇතැමුන් හෙලා දකින්නේ භික්ෂුවගේ ගෞරවය ද කෙලෙසමිනි. ඇතැම් දේශපාලනඥයන් සහ සිවිල් පුරවැසියන් විසින් ප්‍රකාශ නිකුත්කරන භික්ෂූන් වහන්සේලාගේ නමින් අමතමින් ප්‍රතිවිරුද්ධව ප්‍රකාශ නිකුත් කරයි. එසේ ම දේශපාලනඥයන් විසින් නඩත්තුකරන භික්ෂු චරිත යොදාගනිමින් ප්‍රසිද්ධ මාධ්‍යයෙන් නිර්ධය ලෙස එම මතයන් විවේචනය කරන අවස්ථා ද ඇත.

රටට එල්ලවන ජාතික හා ආගමික ව්‍යසන හමුවේ භික්ෂුව කුමක් කළ යුතු ද? ජාතික අර්බුද අවස්ථාවල දී භික්ෂුව බණක් භාවනාවක් කරමින් ආරණ්‍යගතව ඇස් කන් නො ඇසුණා සේ සිටිය යුතු ද? එසේ සිටින පිරිසක් ද සිටිති. එහෙත් ජාතික හැඟීම් ඇති ඇතැම් භික්ෂු පිරිස් එසේ සිටින්නේ නැත. උන්වහන්සේලා ඉතිහාසය පුරාම ජාතික අවශ්‍යතා වෙනුවෙන් පෙනී සිටිමින් ජාතිය හමුවේ ඇති අභියෝග ජය ගැනීමට කටයුතු කරමින් සිටී. ඒ වෙනුවෙන් උන්වහන්සේලා විසින් අනුගමනය කරන ක්‍රියාමාර්ග විවිධ ය.

භික්ෂූන් වහන්සේලාගේ මෙම සමාජ හැසිරීම පිළිබඳ සමාජ කතිකාවත විමසිය යුත්තකි. එහි දී භික්ෂුව නායකත්වය දෙන සිවිල් සංවිධාන අපමණය. එකින් එකට විරුද්ධ අභිමතාර්ථ මූලික වු සංවිධානයන් සඳහා ද භික්ෂුව නායකත්වය සපයයි. ධීවර සමිති සඳහා ද නායකත්වය ගත් භික්ෂු චරිත මාධ්‍යයෙන් දැකිය හැකි ය. එසේ ම සංඝමූලස්ථානයන් මගින් ඉදිරිපත් කරන ජාතික හා ආගමික වටිනාකමක් ඇති මතයන් ද ඇතැම් සංවිධාන මගින් විවේචනය කොට ප්‍රතික්ෂේප කරන අවස්ථා ඇත. මෙමගින් ප්‍රකට වන්නේ බෞද්ධ සංඝ සංවිධානය සඳහා ඍජු නායක්තවයක් නැතිකම ය. එසේ නායකත්වයක් ඇත් නම් මෙවැනි අත්තනෝමතික ප්‍රකාශ නිකුත් කරන භික්ෂුව මූලික කරගත් සංවිධාන බිහිවන්නේ නැත.

ඇතැම් භික්ෂූන් වහන්සේ මූලික කොටගත් සිවිල් සංවිධාන නාමිකව භික්ෂුව නායකත්වයේ තබා ඔවුන්ගේ අභිමතාර්යන් සඵල කරගැනීමට කටයුතු කරයි. බොහෝ සිවිල් සංවිධාන ලාබ ලබන ව්‍යාපාරයන් ය. එහි දී තම සංවිධානයට අවධානය යොමු කරගැනිම සඳහා සමාජයේ යම් ගැටලුවක් සඳහා පවතින අවධානය අනුව හා අනෙකුත් සංවිධානයන්ට සාපේක්ෂකව විරුද්ධත්වයේ ස්වභාවය වැඩිකිරීම, එකකට එකක් අභිබවා යන ක්‍රියාවලියන් තේරීම ප්‍රකටව දැකගත හැක. එසේ ම ඇතැම් සංවිධානයන්හි අභිමතාර්ථයන් කෙරෙහි අනවබෝධයෙන් නායක්තවය දැරිමට ඇති කැමැත්ත නිසා ම සමහර භික්ෂූන් වහන්සේලා එම සංවිධානකෙරෙහි නායකත්වය ධරයි. එයින් ඔවුන් අපේක්ෂා කරන්නේ ජනමාධ්‍ය තුළින් තමා කෙරෙහි අවධානයක් ලබා ප්‍රසිද්ධියක් ඇති කර ගැනිම ය. එහෙත් සමස්ත භික්ෂුවට එමගින් වන හානිය මෙන් ම පිරිසිදු අරමුණු වෙනුවෙන් සුසංවිධිත සංවිධානයන් සඳහා නායක්ත්වය සපයන භික්ෂු චරිතයන්ට වන හානිය විශාල ය.

ලාංකේය භික්ෂුවට ඓතිහාසිකව පැවරුණු වගකිමක් ලෙස ජාතික, ආගමික සංවිධානයන්ට නයකත්වය සැපයිමට හැක. එහෙත් භික්ෂු සමාජයේ බොහෝ නායකයන් නොසිටිය යුතු ය. එසේ ම නායකත්වය ධරණ භික්ෂුව සමස්ථ භික්ෂුවගේ ගෞරවය රැකීමට බැඳී සිටිය යුතු ය. සාමුහිකත්වයක් නූතන සංවිධාන සඳහා නායකත්ය ධරණ භික්ෂූන් තුළ දැකිය නොහැක. පොදු අරමුණු වෙනුවෙන් ම කැප වන්නේ නම් සාමුහිකත්වයෙන් එය ජයග්‍රහනය කළ යුතු වේ. පුද්ගලිකත්වය මූලික කොට ක්‍රියා කිරිම හා භික්ෂුව පක්ෂ දේශපාලනයේ සාමාජිකයන් ලෙස කටයුතු කිරීම ඇතැම් සංවිධානයන්ගේ අගතිගාමිත්වයට හේතු වී ඇත. එනිසා ම ඇතැම් භික්ෂූන් නායකත්වය සපයන සිවිල් සංවිධාන ජයග්‍රහනය කිරිමේ අරමුණින් භික්ෂුත්ත්වයට නොගැලපෙන වචන සහිත ප්‍රකාශ නිකුත් කිරිම හා ප්‍රචන්ඩත්වයෙන් යුතු හැසිරිම් සිදුකරයි.

අතීතයේ සිට රටට හානිදායක අවස්ථාවන්හි දී විරෝධය ප්‍රකාශකොට හානිදායක දැයින් රටත් ජාතියත් මුදවාගැනිම සඳහා සමාජ නායකත්වයක් භික්ෂුව විසින් සපයා ඇති බව ඉහතින් පැහැදිලි ය. නූතනය වන විට භික්ෂුවගේ සමාජ නායකත්වයේ

භූමිකාව අසංවිධිත බව ප්‍රකට ය. ඒ භික්ෂුව උජුපටිපන්න භාවයෙන් තොරව හා පක්ෂ දේශපාලනයෙහි සාමාජිකත්වයෙන් යුතුව සමාජ සංවිධාන සඳහා නායකත්වය සැපයීම යි. එසේ ම ගමේ පංසල කේන්ද්‍ර කොට භික්ෂුවට ගොඩනැගී තිබූ බලය විවිධ අසපු සංවිධාන මගින් දුබල කොට තිබීම ද සිවිල් සංවිධාන සඳහා භික්ෂුවගේ නායක්ත්වය සමාජය විසින් නොසලකා හැරීමට හේතු වී ඇත. මෙම දුබලතාවයන් මගහැර නූතනයේ ඇති අභ්‍යන්තර හා බාහිර අභියෝග නිසිලෙස හඳුනාගෙන සුසංවිධිත සමාජ සංවිධාන සඳහා ඍජු නායකත්වයදී ම නූතන භික්ෂුව විසින් සිදුකළ යුතුව ඇත.

ආන්තික සටහන්

1. Aiiff s and Sarjoon A, THE ROLE OF CIVIL SOCIETY IN DEMOCRATIC GOVERNANCE: STATE-CIVIL SOCIETY RELATIONS IN DEMOCRATIZATIONSPECIAL FOCUS ON CONTEMPORARY SRI LANKA, *Kalam Journal Vol IV*, available at ir.lib.seu.ac.lk/bitstream/handle/123456789/424/KALAM%20 iv-26.pdf?sequence=1Result details, සම්බන්දික දිනය 2017 ජූලි 20.
2. එම
3. Lewis D, *Nongovernmental Organizations, Definition and History*, London School of Economics and Political Science, available athttps://link.springer.com/10.1007%2F978-0-387-93996-4_3, සම්බන්දික දිනය 2017 ජූලි 23.
4. National secretariat for non-governmental Organizations, Directory of registered NGO's Sri Lanka, available at www.ngosecretariat.gov.lk/web/index.php?option=com_statisticsResult details, iම්බන්දික දිනය 2017 ජූලි 23.
5. සුනිල් කුමාරසිංහ අතුකෝරාල, වැව හා බැඳුණු සිංහල සංස්කෘතිය, දිවයින ඉරිදා සංග්‍රහය, 2012 ජූනි 13.
6. සුගත්ලත්තුවහන්දි, හෙළ සඟ සසුනේ කේසර නාදය මිගෙට්ටුවත්තේ ගුණානන්ද හිමි, දිවයින ඉරිදා සංග්‍රහය, 2011 සැප්තැම්බර් 19. www.divaina.com/2011/09/19/feature02.htmlResult details,
7. එම

8. dමිණී ගුණසේකර, බුදු දහමේ පුනරුදයට ජීවිතයම කැපකළ අනගාරික ධර්මපාල තුමා, දිනමින 2012 සැප්තැම්බර් 29, archives.dinamina.lk/2012/09/29/_art.asp?fn=f1209292Result details, සම්බන්දිත දිනය 2017 ජූලි 22.
9. Wijernayake W, F. R. Senanayake – selfless servant of people,(The Island 01-01-2009), available at www.island.lk/2009/01/01/features7.htmlResult details සම්බන්දිත දිනය 2017 ජූලි 23
10. Asia Development Bank(ADB), Civil Society Brief Sri Lanka Country Context 2011, available at https://www.adb.org/sites/default/files/publication/31161/csb-sri-lanka.pdfResult details, සම්බන්දික දිනය 2017 ජූලි 24, 01 පිටුව.
11. එම
12. Jeyaraj DBS, The incident that rocked Ceylon 55 Years Ago The Assassination of Prime Minister S.W.R.D. Bandaranaike,(Dailymirror 26-09-2014) available at www.dailymirror.lk/.../the-incident-that-rocked-ceylon-55-years-ago-the-assassination...Result details සම්බන්දිත දිනය 2017 ජූලි 23.
13. 06 වන ව්‍යවස්ථාව, ශ්‍රී ලංකා ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යනස්ථාව, https://www.parliament.lk/.../4.%20The%20Constitution%20of%20Sri%20Lanka%20...Result details, සම්බන්දිත දිනය 2017 ජූලි 19.
14. Schonthal B, Buddhism And The Constitution: The Historiography and Postcolonial Politics of Section 6, available at republicat40.org/.../Buddhism-and-the-Constitution-The-Historiography-and-Postcolo...Result details, සම්බන්දිත දිනය 2017 ජූලි 22.
15. Hughes J, Buddhist Monks and Politics in Sri Lanka, (Spring Institute for Social Science Research University of Chicago April 1987), available at www.changesurfer.com/Bud/Sri/Sri.htmlResult details, සම්බන්දිත දිනය 2017 ජූලි 22.
16. tරංග බුද්ධික මුහන්දිරම්, දැය පුබුදු කළ මිණි පහන ගංගොඩවිල සෝම හිමි, දිනමින, 2015 දෙසැම්බර් 12 ා‍inamina.lk/?q=2015/12/12 , Result details, සම්බන්දිත දිනය 2017 ජූලි 22.
17. The Jathika Hela Urumaya is more than a “wild card”, (The Island 22-February-2004), www.island.lk/2004/02/22/featur12.htmlResult details, සම්බන්දිත දිනය 2017 ජූලි 24.
18. Kirinde S, 14 million kingmakers; one parliamentMedia asked to give voters 48-hour break from election coverage,(Sundaytimes 4th April 2010), www.sundaytimes.lk/100404/News/nws_92.htmlResult details, සම්බන්දිත දිනය 2017 ජූලි 22.

19. Asia Development Bank(ADB), Civil Society Brief Sri Lanka Country Context 2011, available at https://www.adb.org/sites/default/files/publication/31161/csb-sri-lanka.pdfResult details, සම්බන්දිත දිනය 2017 ජූලි 24, 03 පිටුව.
20. Fernando L, Freedom Of Expression And Association Of NGOs Under Threat In Sri Lanka, (Colombo telegraph 10-July 2014) available at https://www.colombotelegraph.com/.../freedom-of-expression-and-association-of-ngo...Result details, සම්බන්දිත දිනය 2017 ජූලි 22.
21. එම
22. BBS championing change: Dilantha(Daily FT 19 April 2013), www.ft.lk › ColumnistsResult details, iම්බන්දිත දිනය 2017 ජූලි 22.